

Kald og konsekvens

et liv i international mission

ANNELISE
& AXEL RYE
CLAUSEN

Annelise og Axel Rye Clausen

Kald og konsekvens

Et arbejdsliv i
international mission

Indhold

	Indledning	7
Kapitel 1	Afrejse og ny begyndelse	13
Kapitel 2	Var det virkelig sådan det var?	25
Kapitel 3	Kassererhuset; vi stabiliserer os	41
Kapitel 4	En ny stor familie	51
Kapitel 5	Kommunikation - og især mangel på samme	61
Kapitel 6	Børn og dyr	71
Kapitel 7	Forandringernes tid	77
Kapitel 8	Huset med de store sale	85
Kapitel 9	Paradis på Jorden	93
Kapitel 10	Evangelisation og Soma Biblia	103
Kapitel 11	Masaierbejdet i Sydtanzania	115
Kapitel 12	Godtfolk og andet fra Iringatiden	133
Kapitel 13	Nyt missionsfelt	141
Kapitel 14	Kursændring	147
Kapitel 15	Kristen omsorg for Cambodja	157
Kapitel 16	Blomster og solskin	165
Kapitel 17	Phnom Penh Bible School (PPBS)	177
Kapitel 18	Som din dag er ...	189
Kapitel 19	Kollegierne	199
Kapitel 20	Flytning til provinsen	207
Kapitel 21	Provinsarbejdet i Siem Reap	211
Kapitel 22	Kollegiearbejdet i Siem Reap	223
Kapitel 23	Vækstfremmere	229
Kapitel 24	Det gode liv	237
	Afslutning	243

Indledning

Et væld af rigdom. Sådan oplever vi vores liv. Det er fuldt af overraskelser og uventede udviklinger, men fattigt på kedsommelighed. Vi har levet mærkelige steder under usædvanlige forhold i små 30 år. Et liv med mange udfordringer.

Det er et privilegium at få lov at dele det med andre i form af en erindringsbog. Men hvordan får vi al denne rigdom klemmt ind i en enkelt bog?

Da vi fik opgaven og det planlagte sidetal, sagde Axel: Den skal hedde: »De fem første år, bind 1!« Jeg sagde: »Jeg lader mine dagbøger ligge, for ellers bliver der meget mere, der heller ikke kan komme med.«

Vi har ønsket at bruge bogen til at fortælle om vores livsgerning i Luthersk Missions internationale arbejde – eller som man sagde førhen: »Ydre Mission.« Det handler om at gøre frelsen i Jesus kendt på steder med få kristne og afhjælpe menneskers nød.

De perioder af vores liv, hvor vi har boet i Danmark, har vi nedprioriteret.

Hvem skulle skrive? Vi er begge glade for skriftlig formidling. Vi besluttede, at jeg, Annelise, skulle skrive de

fortællende afsnit og Axel de mere faktuelle. Vi har dog også hver især skrevet afsnit med vores egne særlige oplevelser og erfaringer. Teksten er sat op, så det fremgår, hvem, der har skrevet hvad.

Vi har været meget bevidste om, at vi skulle fortælle vores *egen* historie. Alle menneskers historie er vævet sammen med andres. Men vi har hver især en opfattelse af, hvad der er sket i vores liv ud fra de forudsætninger, vi selv har. Det er ikke sikkert, at medspillerne i vores liv har oplevet hændelser og forhold på samme måde som os. Vi har fortalt, hvad vi har oplevet, og hvilke konsekvenser det fik for os. De færreste af vores medspillere er nævnt ved navn.

Vi forstår vores liv, som et liv med Gud. En vandring med Jesus. Det er vores overbevisning, at han har en plan med vores liv. Det gælder om at blive klar over, hvad han vil med os, og så følges med ham gennem livet.

Jeg ville så nødtigt gå ad den vej. Da jeg begyndte at forstå, at min livsvej ville gå udenlands som missionær, havde jeg et væld af gode undskyldninger og modargumenter. Dem brugte jeg over for Gud i mine tanker. Han måtte da forstå, at en frygtsom klumpedumpe som mig ikke duede. Det var meget bedre, hvis jeg kunne gøre noget for ham i Danmark.

Der gik nogle år, hvor jeg ikke talte med et eneste menneske om, at jeg havde missionærkald. Jeg gjorde alt, hvad jeg kunne, for at få det ud af min bevidsthed.

Så var der et helt almindeligt missionærbesøg på en lejr. Han sagde intet opsigtsvækkende. Men for mig var det, som om Gud ramte mig med en forhammer. Der var ingen vej udenom. Han *ville* have mig ud. Så begyndte jeg at undersøge, hvordan man bliver missionær.

En dag fik jeg et brev fra Axel. Vi kendte hinanden og havde nyligt været sammen til en havefest. Han foreslog, at vi skulle ses og måske blive kærestes. Jeg skrev tilbage, at for det første ville jeg kun dele mit liv med en mand med samme trosstandpunkt som mig selv, og for det andet måtte han have kald til at blive missionær.

Det blev til mange breve og samvær. Gud gav også Axel både tro og missionærkald.

Da vi var børn i midten af sidste århundrede, løb man rundt i nabolaget, legede hos hinanden og lærte at forstå, at der var store forskelle i vaner og standarder fra hjem til hjem. Vi lærte mangfoldighed. Vi nød en udstrakt frihed; kunne tage cyklen og køre langt omkring. Vi bevægede os rundt på egen hånd i den omgivende natur, klatrede i træer og legede på høfter. Vi lærte vores begrænsninger at kende. Vi erfarede os frem. Alt dette har givet en sund sans og handlekraft, der er kommet os til gode livet igennem.

Jeg er vokset op på landet og så, hvordan min mor parterede en halv gris til fryseren. Jeg lærte at bedømme, om leverpostejens var blevet dårlig, og fik mange andre husmorfærdigheder, som har hjulpet mig i mit udenlandske liv.

Mine forældre, Erna og Johannes Kjeldsen arbejdede på store gårde og fik senere fabriksarbejde. Haven blev brugt til både blomster og grønsager og var meget velholdt. Vi manglede intet, men forholdene var små. Jeg er den ældste af tre søskende.

Årene efter Anden Verdenskrig var en tid med megen idealisme. En tro på, at forholdene i verden kunne blive bedre. Holdningen var, at vi bar et personligt ansvar for, at det kunne ske.

Mine forældre interesserede sig for, hvad der skete ude i verden. Men det var i lokalsamfundet, de forvaltede deres ansvar for at forbedre den. Det skete gennem flittigt engagement i foreningsliv, skole, forsamlingshus mv. Det var i Sneslev Sogn på Midtsjælland. Området var så lille, at alle kendte alle.

I min studietid i Haslev, tilsluttede jeg mig den kristne studenterbevægelse KFS, hvor jeg mødte en forkyndelse, som skabte kontakten til Gud. Det gik op for mig, at jeg behøvede syndernes forladelse. Den får man, fordi Jesus har taget straffen for synd. Så begyndte jeg at leve med ham.

I Axels hjem i Hillerød gjaldt idealismen og det personlige ansvar særligt fædrelandet. Axels far, Jacob Rye Clausen, var aktiv i Hjemmeværnet og havde været i modstandsbevægelsen under krigen. Han var snedkermester og elskede sit arbejde, hvor han efterhånden specialiserede sig i at istandsætte fine gamle møbler. Axels mor, Inge, var lærer i over 40 år på samme sted. Der var ikke velstand i hjemmet, men nok til en god tilværelse. Axel var den ældste af fire søskende.

I hjemmet stod familiefølelsen stærkt. Der blev gjort meget for at samle søskende, deres børn, den ældre generation, fætre og kusiner og deres børn. Der var stærke forventninger om, at familiens egne fire børn sluttede op med meget hyppige besøg, og at hver især satsede på at »blive til noget«.

Axel stod i lære som boghandler. Derefter fulgte en årrække i militæret med officersuddannelse. En FN-udstationering på Cypern blev dramatisk med krigshandlinger. Derefter fortsatte han i Hjemmeværnet, men vendte tilba-

ge til boghandlerfaget. Der var planer om, at han skulle overtage forretningen med tiden.

Men så begyndte han at se mig. Hans gode konfirmandundervisning vendte tilbage i hans tanker, og Bibelen blev anskaffet. I hans hjem gik man sjældent i kirke, og religiøse spørgsmål havde ikke nogen fremtrædende plads. Vores aktive kristne holdning var fremmed og uvelkommen for dem. Derfor var det ikke let at føle sig godt tilpas hos dem, når vi ikke ville ændre eller lægge skjul på det, der optog os.

I mit hjem gav afvigende holdninger ikke problemer. Der oplevede vi rummelighed. Familien gik jævnlige i kirke. Men Bibelen var ikke i brug, og vi mærkede ingen optagethed af åndelige emner.

Vi blev gift i november 1977, 23 og 28 år gamle. Jeg havde været på bibelskole på Luthersk Missions Højskole (LMH) og havde derefter fået ansættelse på Johannesskolen - en kristen friskole i Hillerød.

Axel tog på LMH i 1978. Derefter fulgte en fireårig ansættelse i KFS' administration. I løbet af den tid talte vi mere konkret med ledelsen af Luthersk Mission om en kommende opgave. Jeg stoppede som lærer og fulgte fag på LMH's etårige linje. Axel kom på LM's Missionskole i Hillerød, hvor jeg også kunne tage de fag, der var mulighed for. Det var et meget frugtbart miljø at færdes i for kommende missionærer.

Undervejs fik vi vores datter, Margrethe, og 15 måneder senere kom Kristoffer. I løbet af kort tid viste det sig imidlertid, at han var multihandicappet. Der var tale om en ukendt stofskiftesygdom, der var under udvikling. Den gav voldsomme epileptiske anfald og stadige småkramper.

Hvad stiller man op, når man er overbevist om at have kald fra Gud til at rejse ud, og så får et barn, der ikke kan komme med?

Vi havde mange vanskelige overvejelser, men da det efter et års tid stod det klart, at Kristoffer var så syg, at vi aldrig ville kunne have ham hjemme, og at han ikke ville genkende os, føltes det ikke helt så vanskeligt at efterlade ham. Nære venner overtog ansvaret på vores vegne, hvis der skulle opstå en situation, hvor hurtige beslutninger skulle tages.

Kapitel 1

Afrejse og ny begyndelse

Det var afrejsedag, den 16. juli 1984.

Hele vejen går han med mig,
hvilken hvile for min ånd ...

Vi stod for foden af den rullende trappe i Kastrup Lufthavn på vej til Tanzania. Axel var 35 år, jeg selv 30, og vores datter Margrethe var tre. En stor flok venner var mødt op. De sang, så alle i afgangshallen kunne høre det. Lidt efter så vi de mange hænder vinke, mens rulletrappen kørte os op. Jeg havde en klump i halsen og tårer i øjnene. Der var op mod 100 mennesker. Sammen med mange andre ville de stå bag os i forbøn.

Klumpen i halsen gjaldt også nogle, der ikke var der. Vores familier var ikke glade for, at vi rejste. Vores søn Kristoffer på to var der jo heller ikke. Han var blevet på sin institution for svært multihandicappede.

Ingen rejser ud til usikre forhold uden at efterlade de nærmeste med en følelse af tab og uro. Vores valg blev respekteret af nogle. Men vi oplevede også fordomme, vrede og latterliggørelse. Vi forstod, at nogle af vores nærmeste oplevede vores afrejse som et svigt. Det var en tung bagage at rejse med.

Men vi *måtte* rejse ud på vores kald.

Hele vejen går han med mig,
hvilken hvile for min ånd.

***Afrejse til
Tanzania den
16. juli 1984.***

Med to mellemlandinger tog det 16 timer, før flyet landede i Dar es Salaam, Tanzanias vigtigste by. Første indtryk var palmerne, der stod synligt fra landingsbanen. Afrika, her kommer vi!

Det var dog snarere Afrika, der kom til os. Alle sanser blev overvældet. Især lugtesansen og følelsen af varmen og den høje luftfugtighed.

Lufthavnsbygningen var lille og hærget. Der var kø og besvær. Et stykke bagage var væk. Men det var kun en lille taske med en gryde. På Missionskolen havde vi hørt om

andre, der havde mistet deres bagage, bl.a. en termokande. Da de mødte op på kontoret for bortkommen bagage, blev de budt på te fra deres egen termokande! Gryden og tasken har uden tvivl fundet en bruger, der satte pris på dem. Vi var taknemmelige for, at det ikke var noget mere uundværligt, der var »blevet væk«.

Uden for lufthavnen stod Bent Houmaa Jørgensen og ventede på os. Vi kendte hinanden fra LMH og Missions-skolen. Det var et år siden, han og Vivi var rejst ud. Bent kørte os til »Sister Sandra« - et af de gæstehuse, man plejede at bruge, når man var i Dar. Det var et almindeligt hus med have. En nonne stod for det, men man lavede selv mad i køkkenet. Vivi sørgede for os. Vi følte os velkomne og værdsatte. Vi ville komme til at arbejde tæt sammen.

Så krøb vi for første gang i vores liv ind under moskito-nettet og faldt i søvn.

Næste morgen var Margrethe oversået med insektbid. Hun havde ligget på en madras på gulvet uden net. Sådan var forholdene. Godt at vi tog malariapiller! Så ville hun nok ikke blive syg. Det blev hun heller ikke. Jeg tror, vi forældre var mere elendige over situationen end Margrethe, for hun havde fundet en legekammerat i Jens, Vivi og Bents ældste. De faldt godt i hak, og blev hinandens venner gennem hele barndommen.

Dagen efter satte vi kurs mod sprogskolen i Morogoro, en halv dagsrejse fra Dar. Vi forstod, at det var vigtigt at lære sproget. Men der var mange andre ting at lære for en ny missionærfamilie. Vi havde allerede noteret os, at Dar es Salaam kun blev kaldt Dar, og at afstande ikke målttes i kilometer, men i tid. Turen vestpå gav os yderligere mulighed for at lære nye ting. Det var bare om at holde sanserne åbne og suge til sig.

Storbyen tyndede ud, og vi kørte i skov, kun sjældent afbrudt af en landsby. Gjorde vi holdt, stimlede mennesker straks tæt sammen om os. De ville sælge noget, røre ved de hvide børn eller kiggede bare nysgerrigt. Men når det kom til stykket, var vi sikkert mere nysgerrige end dem.

Skulle vi bag en busk, var det nemt at finde et øde sted undervejs. Det var dog klogest at sætte sig lige bag bilen. For fandt man en busk, kunne der være både slanger og myrer, der kunne bide, og de vilde dyr var talrige og ikke bag hegn. Var man uheldig, var selve busken en trussel. Nogle havde burrer, der sved som brændenælder. Desuden var der ikke nogen særlig grund til at tro, at man ville blive set af andre trafikanter, for der var langt mellem bilerne på hovedvejen.

Vi var på vej til sprogskolen, hvor vi skulle tilbringe de første fire måneder. Det gjorde indtryk at høre Vivi og Bent tale swahili ubesværet og blive forstået. Så skulle vi nok også få det lært. Det var sikkert meget godt, at denne optimistiske opfattelse var vores udgangspunkt. Vi var ikke klar over, at især Bent var virkelig god til sproget, så god, at det virkede som et under! For os blev det slidsomt at tilegne sig swahili. Men vi lærte det godt nok til at klare os. Axel kunne både prædike og deltage i møder, og jeg kunne undervise i søndagsskolen.

Morogoro er en stor by, der ligger ved foden af smukke bjerge. Sprogskolen lå et godt stykke uden for byen og var en del af den lutherske kirkes uddannelsescenter.

Der var en spisesal, hvor man fik alle måltider, når man var sprogstuderende. Boligerne bestod af rækkehuse. Badeværelserne var primitive, og tøjvask foregik udendørs og i hånden. Men vi var tilfredse med forholdene – undtagen en enkelt nat, hvor der lød mærkelige lyde lige uden

for vores dør, så vi ikke turde gå ud på wc. Heldigvis havde vi et stort tomt syltetøjsglas!

Man skulle gå nogle hundrede meter til undervisningen, og undervejs afleverede vi Margrethe i en børnehave, hvor de fleste af de andre børn kom fra tanzaniske hjem. Margrethe havde ikke været i daginstitution i Danmark, så det var en hård omgang for hende og dermed også for os som forældre. Dengang var der endnu ikke tænkt på ordningen med volontører, som følges med missionærfamilierne og skaber tryghed for børnene. Margrethe affandt sig dog med tingenes tilstand, men gik aldrig rigtig glad afsted.

Sprogundervisningen bestod dels af klasseundervisning om både kultur og sprog, dygtigt ledet af en svensk dame, og dels af gruppetimer, hvor tanzaniere terpede med os. Der var mange lektier. Vi var ca. 25 på holdet, primært fra europæiske lande.

Efter trygheden i de vante LM-fællesskaber var det noget af en brat opvågning at komme tæt på missionærer fra andre lande. Kun få af dem mente, at Bibelen var Guds troværdige ord. Spurgte man til deres begrundelse for at rejse ud, sagde de tyske lutherske missionærer gerne, at det var den gode løn, der trak. En familie havde tidligere været katolikker, men for at få »jobbet«, var de konverteret og blevet lutherske! Der var dog også britiske udsendinge fra Den anglikanske Kirke. Dem følte vi os på bølgelængde med.

Om søndagen var der gudstjeneste i en stor kirkebygning. Alle studerende på de forskellige linjer og alle ansatte deltog. Det var en meget stor forsamling. Fra den første søndag husker jeg tydeligt to ting, der gjorde indtryk. For det første var det eneste, jeg forstod i løbet af den flere timer lange gudstjeneste, ordene: Pontio Pilato! Det andet

var den massive kropslugt, som var meget forskellig fra, hvad vi var vant til. Senere blev vi klar over, at tanzanierne tænker, at hvide mennesker lugter af våd hund ...

Men så var der sangen. Den var helt fantastisk velklingende!

Lige uden for kirkedøren stod en busk med skinnende røde bær. Nogle få uger inde i sprogskoletiden fik Margrethe lov til at gå udenfor sammen med et andet barn under gudstjenesten. De besluttede at plukke en buket. Det skulle de aldrig have gjort. Det var nemlig chili, og de små fingre, der plukkede, blev også brugt til at gnide øjnene. Det gik jo over igen, og der skete ikke varig skade, men det var synd for de stakkels små piger, der måtte udholde den voldsomme brændende svie.

Der var banansælgere langs vejen over til skolen. Bananerne kostede næsten ingenting. Men ingenting var også, hvad vi havde til rådighed at købe for! Vi måtte vende hver en femøre i den første tid. I missionsskoleårene havde vi ingen penge tjent, men levet af opsavede midler. Det havde været meget nøjsomme år. Det var et sundt udgangspunkt for os i de fattige omgivelser i Tanzania. Men alligevel: at kaste lange øjne efter bananer, man ikke havde råd til at købe, var nu lidt strengt!

Vi havde bryllupsdag, mens vi var på sprogskolen. Axel tog turen til byen og købte en marsbar, som vi delte. Den kostede 35 kr.!

Da vi ankom i 1984, var Tanzania i dyb krise, ja, faktisk bankerot. Tomme forretninger og skyhøje priser på de få tilgængelige varer var de barske vilkår. Det var for eksempel et stort problem at få fat i olie og benzin.

Landets højt ansete præsident Julius Nyerere havde i 1967 påbegyndt et ambitiøst program – en afrikansk model af socialismen kaldet Ujamaa, Fællesskab, der skabte en socialistisk et-partistat, som på mange måder var en succes. Hovedelementerne i Nyereres program handlede om, at landet skulle stå på egne ben og have en sund økonomi. Der skulle være mulighed for uddannelse, og diskriminationen ville han til livs ved at sammensmelte landets stammer til én nation.

Mange af disse programpunkter lykkedes virkelig godt og gav enestående resultater. Tanzania blev en fredelig oase på et konfliktfyldt kontinent.

Men en række faktorer fik landets statsstyrede økonomi til at kollapse. Oliekrisen i 70'erne og faldende verdensmarkedspriser på landets hoved-eksportvarer, kaffe og sisal, ramte landet udefra. Mangel på udenlandske investorer, et par år med ekstrem tørke samt følgerne af en kostbar krig mod Uganda i 1978 slog benene helt væk under Nyereres program.

I 1985 kastede præsidenten håndklædet i ringen, da det stod klart, at en fortsættelse af hans Ujamaa-program ville resultere i alvorlig hungersnød. Hans socialistiske program blev opgivet, og landet underkastede sig Verdensbankens betingelser for at få nødvendig hjælp. Julius Nyerere gik frivilligt af som præsident samme år.

Maden i spisesalen hørte med til det, der var betalt af LM. Det var tanzanisk mad: risvælling om morgenen, stiv majsgrød eller ris til de andre måltider med et ensartet tilbehør: Man steger løg og tomater; der tilsættes kogte bønner, spinat, kød eller fisk. Vi kom til at sætte meget pris på bønner og ris og spiser det stadig jævnlige.

Andre danske udsendinge kom indenom, når de var undervejs til og fra Dar es Salaam. Der var overnatningsmuligheder på stedet. Engang kom en familie, der havde været på orlov i Danmark, forbi for at hilse på os. De havde selv brød med og spurgte, om de måtte spise det hos os? Så sad de der med deres rugbrød og spegepølse hjemmefra. De vidste, at vi lige havde spist, så vi blev ikke budt på herlighederne, men måtte nøjes med synet og mundvandet.

Det var virkelig dejligt med disse besøg, hvor vi mødte såvel kendte som ukendte medmissionærer.

Midtvejs i sprogskoletiden var der missionærkonference i Ulanga. Vi var inviteret med, og det var meget spændende. Vi kørte sammen med andre, der skulle samme vej, i en godt fyldt Landrover. Bjergene ved Morogoro lagde vi hurtigt bag os, og den ensformige og sparsomme skovbevoksning fortsatte en tid. Men skoven gik over i savanne – det åbne landskab med enkeltstående træer, som vi kendte fra naturudsendelser. De 50 km gennem reservatet Mikumi var en stor oplevelse. Der var mange dyr spredt ud over landskabet. Et sted passerede vi en død hyæne, der lå på kørebanen. Den var meget oppustet og stank helt ind i bilen. Dengang kørte vi med åbne vinduer, da der ikke var aircondition i bilerne.

Efter det mennesketomme dyrereservat fik vi udsigt til en bjergkæde. Vi drejede af før bjergene og kørte ned ad Ulanga-vejen. Asfalten stoppede, og vejen blev meget dårlig. Den var desværre også lang, og da vi skulle nå frem til aftalt tid, blev der kørt godt til.

Vejen gik over større og mindre floder, og der var meget frodigt. Der var ikke mange sideveje, men en del landsbyer langs vejen. Efter 105 km drejede vi til højre og kørte det sidste stykke ud til synodekontoret i Milola, hvor vi skulle bo og arbejde efter sprogskolen.

Turen havde været meget lærerig, men der var sket noget med min ryg, og jeg havde voldsomt ondt fra lænden og ned gennem låret i det ene ben. Både min far og farfar havde haft rygproblemer, og min ryg havde rumsteret noget, siden jeg var teenager. Men de smerter, jeg oplevede efter køreturen, var voldsomme, og jeg kunne ikke sidde ned. Jeg stod op til undervisningen og lå ned, når jeg læste lektier. Der var dage, hvor jeg end ikke kunne sidde ned, så længe et måltid varede. Smerterne fortog sig dog noget i løbet af sprogskoletiden, så de var til at holde ud. Men i de følgende år døjede jeg meget med ryggen.

Der var tanzaniere, der jævnligt kom på besøg hos os i løbet af de måneder, vi var på sprogskolen. En af dem var lærer på en af de andre uddannelser i det store center. Man blev glad, når han kom. Han var rar og nem at tale med. Det mest bemærkelsesværdige ved ham var, at han havde fuldkæg. Der er nemlig ikke mange tanzaniere, der har så kraftig skægvekst, at det lader sig gøre.

En anden var student fra Ulanga. Hans familie havde mange forgreninger, og de var aktive i kirken. Ville han mon komme tilbage, når hans uddannelse engang blev afsluttet? Ulanga er absolut udkants-Tanzania.

Endelig var der en ung mand, som snød os og slap godt fra det. Jeg husker ikke detaljerne, men tror, det var noget med film til fotoapparatet, som han lånte, men aldrig returnerede. Det var i småtingsafdelingen, men vi dummede os, og han tog os ved næsen. Samtidig viste det, hvor vanskeligt det var for almindelige tanzaniere at skaffe selv de mest dagligdags ting i et land, der var bankerot.

Jeg har en evne til at glemme, som jeg takker Gud for. Tænk, hvis jeg kunne huske alle de episoder, hvor andre

handlede dårligt imod os, eller hvor jeg selv fejlede. Jeg vil hellere fylde min hukommelse med gode minder, og der er så mange af dem! Men en erindringsbog bliver ikke ærlig, uden at det negative også får plads.

LM havde ikke lagt skjul på, at økonomiarbejde indebærer mange vanskeligheder og ærgrelser. Det var som synodekasserer, Axel blev sendt ud. I de måneder, vi var på sprogskolen, hørte vi en del historier, som satte kød og blod på, hvilke problemer der kunne forventes: snyd, svindel, uærlighed og tyverier fra kirkens medarbejderes side. Vi hørte om flere missionærer, der var gået ned med flaget på tilsvarende poster.

Da vi var færdige på sprogskolen, var det med en følelse af, at nok havde vi lært meget, men hvordan skulle vi dog klare os med den begrænsede del, der sad fast?

Så gik turen ned til Ulanga-Kilombero-synoden og det virkelige liv.

Det har ikke kunnet undgås, at vi i årenes løb er kommet på kant med nogle mennesker, når der var ting, som vi så forskelligt på.

Uoverensstemmelserne har stort set altid været med andre udlændinge i de to lande, vi har arbejdet i, og oftest har det drejet sig om missionærer fra andre lande, men i enkelte, smertefulde tilfælde medmissionærer fra Danmark, som vi har været tæt på. I respekt for dem vil vi gå let hen over enkeltheder og detaljer. Konflikter med udenlandske missionærer føler vi os lidt mere frie til at berette om, såfremt det har haft indvirkning på vores tjeneste, da de jo ikke er kendt af læserne.

Vi er taknemmelige for, at fællesskab i troen i sidste ende har hjulpet os og vores modparter over de vanskelige tider i den fælles tjeneste, og vi er ikke bekendt med, at vi

har noget uopgjort, der ligger og murrer. Vi kan vidne om, at Kristi kærlighed og trøst i sidste ende var stærk nok, så broderkærligheden kunne sejre. Men det er ydmygende og nedslående for alle, når disse uoverensstemmelser opstår. Det kan ofte belaste fællesskabet meget og give ar i sindet.

Inden vi lader dette smertefulde emne hvile, kan vi blot nævne, at vores vanskeligheder med danske medmissionærer mest har været på det helt personlige plan. Nogle har oplevet:

- at vi ikke har taget nok hensyn til uskrevne regler i det nære missionærfællesskab.
- at vi sammen med andre dannede en klike, som udelukkede nogle fra fællesskabet.
- at vi samlede for meget magt og havde kontrol med et netværk af arbejdsgrane.

Ud over de problemer, vi har haft med andre, har vi i en række tilfælde stået på sidelinjen af andres indbyrdes konflikter, små og store. Ja, det er desværre ikke så usædvanligt på missionsmarken, hvor de fleste missionærer har stærke viljer, og hvor man ofte kommer meget tæt på hinanden. Enkelte gange er jeg blevet bedt om at mægle mellem nogle parter, der har haft det vanskeligt med hinanden. Glædeligt var det, når man sammen kunne få lov til at se hen på Jesus og få bekræftet det kald, han har givet, som i nogle tilfælde næsten forstummer, når konflikten er stærkest.